

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. VII. 5. Oculi curiosi emissitii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

CAPUT VII.

Quintum INCONTINENTIAE invitamentum. OCULI VAGI, CVRIOSI, EMISSITII.

PARTH. Inter libidinis invitamenta, posui *Vaga lumina*. Vorticulum meum repeto:

Otia, mensa, libri, vaga lumina.

Libidinis malum non uno tantum ostiolo in animum irrepat: sæpe per aurium patulas portas, at sæpius & perniciosius per oculorum geminas fenestras ascendit. Vix opus hic testibus, malo nostro id experimur. Sanctissimum Prophetam David in duo ingentia scelera præcipitarunt incauti oculi. Vidit, & exarsit, factus adulter & homicida, solo lavantis mulieris aspectu. Ideo Job præcipitum hoc & metuens & cavens: *Pepigi sedus*, inquit, *Job cap. 31.* cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine. *Quam enim partem in me haberet Deus desuper, & hereditatem omnipotens de excelsis?* Rectissime cum oculis sedus pepigit, cum oculis enim paciscendum est ei, qui tueri vult Castitatem. Nam nisi oculi certâ lege & scdere obligati sint ac constricti, nullum erit tam firmum Castitatis propositum, quod oculorum fraus vel importunitas, vel etiam negligentia & levitas non labefaceret. Ephremi dictum est: *Aqua ductus contractus perdit aquas; oculorum To. 2. tract. distractio mentem castam destruit.* Hinc Christus ut oculorum procacitatem comprimeret, legem tulit tam severam: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mortuus est eam in corde suo.* Per Moysen, inquit Gregorius, *vers. 28.* luxuria perpetrata, per auctorem munditia Christum etiam cogitata damnatur. Hinc tot monita, tot præcepta oculis data: *Ne respicias mulierem, &c. Virginem ne concipias, &c. Averte faciem tuam à muliere compta, &c.* Hinc illa multò prudentior quàm severior Zaleuci Locrensis legislatoris lex de eruendis oculis adultero, ut qui sint adulterii vel duces, vel fautores. Oculum, primam amoris viam esse, non absurdè dixit Lucianus. Oculis, Amoris principium est, Platoni: Amoris sedes, Philostrato:

Si nescis, OCULI, sunt in amore duces.

Propert. l. 2.

Ea, inquit Nazianzenus, oculi impudici & avidi attringunt, qua nefas est attingere: sunt enim organum avidissimum atque promptissimum. Hinc eleganter Basilus: *Lib. de vera Oculis, inquit, velut manibus in corpore, quidquid volumus, virginitate, attringimus.*

§. I.

QUOD de Naphthâ, sulphureo bitumine Plinius: *Plin. lib. 2. cap. 105.* Huic, inquit, magna cognatio ignium, transiliuntque protinus in eam undequaque visam; hoc quoque de ardentibus oculorum tædis, & concupiscentiæ igne affirmare licet. Ideo continenda omnino sunt lumina, ne alienam videant formam & pulchritudinem: est enim his oculorum ignibus cum pulchritudine maxima cognatio, transiliunt in illam undecumque visam. *Decor naturâ suâ, inquit Tertullianus, libidinis invitator Lib. de cult. est. ADES.* At viri boni aut feminae pudice forma non seducit. *Aderte me.* PARTH. Omni Aedefime, multa bona sunt, multa sunt optima, sed non tibi, non mihi, non illi alteri. Susanna bona erat, & sancta, sed non senum illorum oculis: bona erat (puto) & honesta Bersabee, sed non bona oculis David: bonus erat, optimus erat, Hebræus Joseph, & tamen oculos dominæ adussit. Bona erat arbor Paradisi, sed suos illic oculos amisit Eva. Insani hominis est, oculos eruendos præbere, eâ tamen lege, si gladioli eruantur aureo. Virginea forma gladiolus est aureus curioso spectatori, sed oculos non minus perdit, qui sic perdit. Magnus ad concupiscentiam aditus est, hoc unum VIDERE. Nam, quod Clemens Alexandrinus *Lib. 3. pædagog. c. 11.*

mores instruimus. Si hodieque fas tibi foret, ô mi Philolophe, Christianorum ædes obire & pictas in iis tabellas inspicere, è plurimis ablegatam verecundiam omnem pronunciaris. Hæretici certè adeò jam depuduerunt, ut Christi crucifixi effigiem cubiculis & hypocautis ejiciant, Faunos pictosque Cupidines, Veneres & Fortunas ad mensæ parietem affigant, ut unâ prandeant & cœnent libidines. Sed nec in templis, Christi Divorumque icones tutæ sunt; illinc etiam exturbantur, à mansuetissimo Calvini spiritu. Imagines lascivæ ratam pariuntur proscriptionem nec unius alteriusve loci exilium horrent, cum alibi tantò ampliore hospitio recipiantur. At verò castissima Catharinæ certamen, integerrimæ Ursulæ triumphus, verecundissimæ Agneis victoria, tot mille fortissimorum martyrum depicta supplicia procul amandantur; evocantur contra ex inferis Deæ omnem impudiciam professæ, earum imagines sub aspectum collocantur, ut perire volenti, ubique pateat pereundi occasio. Indignum dictum est, à Christianis talia ex Orco monstra in pretio haberi, & Servatoris, Deiparæ, Divorum imagines, velut nescio quam idololatricam sapiant, eliminari, & ex omnium ædium loco proscripti: Beatissimæ Virginis effigiem nullâ domus parte tolerari, fœdissimæ Veneris imaginem loco editiore honorari.

§. II.

VNIUS è Sodalibus Marianis Ingolstadii eximia virtus fuit in abolendo hoc malo. Compererat hic clam per urbem venire, à nescio quo propolâ, oblectas imagines, quæ oculos honestos læque ipsas erubeferent. Constituit eas adolescens tollere: abiit cœmptusque ad unam omnes, ne quos aspectu urerent, flammis combussit: testatus, nihil se neque luctu majori emisit, neque dispendio minori perdidisse. O factum bonum & ad leges Pudicitie! Laceret, urat inverecundas imagines, qui discepi non vult & comburi animum. Tales picturæ, mihi crede, sæpe peiores multò sunt colloquiis impuris: dictio dicta perit, avolant levissima verba; littera scripta manet, turpitudine picta perseverat, & ex his oculis in alios atque alios oculos sese insinuat. Ita, imagines spurcæ, atæ sunt diaboli, in quibus oculi, cogitationes, & cor huic Orci domino sacrificantur. Damnum, vix quispiam satis æstimet, quod ab impuris his simulacris infertur, tam illorum auctori quàm spectatori. Narravit mihi nuper celeberrimus chalcographus & penè catalogum texuit eorum tantum pictorum atque sculptorum qui artificiosè quidem, sed inverecundè pinxerunt aut sculperunt; demum ad incitas redacti aut præmature funere sublati finierunt miserimè. Adeò nemo impunè vel conficit vel aspicit hæc libidinum irritamenta. Procul ergo, procul Aristidis vel Pausaniæ, aut etiam Nicophanis infames labores, quos meretricios pictores antiquitas vocabat, qui votum suum in picturâ confitebantur. Apage hoc artificium quod oculis se vendit, & pudorem eripit. ADES. Pictorum causam, Partheni, non agis. PARTH. Imò verò maximè, sed eorum quorum colores artificium monstrant, non lasciviam docent. ADES. Equidem tecum senti, ut rem fatear, antequam ista in picturas inverecundas dissereres: nec quisquam est, puto, tam ferreæ frontis, qui non fateri cogatur, has tales imagines concitandæ libidini plurimum facere. Et hoc tibi de me persuade, si quid ego minùs verecundè pictum in musæo meo, aut inter meos libellos aut in ceterâ suppellectile reperero, hodie in igne erit. PARTH. Sic oportet: melius est ardere telam aut charitam, quàm animam. ADES. Sed promoveamus pedem ad vagos oculos.

Tom. I.

sapienter monet; dum lascivium oculi, calefunt appetitio-
nes. Sic prima fornicationis sagitta est oculus,

Virgil. 3.
Georg.

uritque, videndo, femina.

Non tam eleganter quam verè multis sapientis occinen-
dum. Cave tibi, tuisque oculis; cave animo tuo: Est
mulier tactu viscus, visu basiliscus. *ÆDES.* sed revera
difficile est, hos scintillantem capitis nostri orbiculos,
tam severis semper legibus adstringere. Natura illos in
capite, velut in animata turris vertice collocavit, tan-
quam speculatores, ut imminente malo reliqua mem-
bra pramonerent, & periculo subducerent. Ita oculi
aperiti sint necesse est, custodes enim sunt nostri corporis.
PARTH. Non nego esse, sed de his custodibus, cum
Juvenale saepe quis querat

Juv. sat. 8.
vers. 345.

sed quis custodiet ipsos Custodes?

Ergo faciant officium oculi, corpus custodiant, sed ita,
ne hosti prodant animum, quem clausi aut modestè de-
pressi melius servabunt, quam hiantes & aperti. Erige-
re se volunt: cælum aspiciant; submittere terram tuean-
tur. *ÆDES.* Non adeo pulchrum censeam sic dejecto
semper vultu inter homines versari, quasi furti reum.
PARTH. Imò verò pulcherrimum; sed nec decentior
alius Vercundiæ habitus est, quam oculos deprimeret,
& in terram figere. Et scilicet sanctissimo viro Ephre-
mo, quid circa hoc, documenti dederit muliercula?
ÆDES. Aveo scire, enarra sis.

§. I.

Sozom. l. 3.
hist. Eccl. 6.
Surin. to. 1.
Feb. 1. e
Metaph.
Ephrem
docetur
oculos cu-
stodire.

PARTH. Edesam tendebat Ephrem; in viâ Deum
sic precabatur: Domine, tu mentem hoc iter sic diri-
ge, ut primo urbis ingressu, in eum virum incidam, qui
mecum dislerat super iis, quæ sunt juvando & excolen-
do animo. Cumque jam citatior gressu portæ immine-
ret, secum ipse cepit disquirere, & quas viro illi quæstio-
nes poneret, quæ primo, quæ loco ultimo interrogaret.
Dum sic suis meritis cogitationibus incedit, en tibi mu-
lier levicula, sub ipsam portam illi sit obvia. Ephrem
fixis in eam oculis, quasi emotæ mentis subtitit: turba-
batur nimirum vir sanctus hoc feminae occursum, dolo-
batque votis Deum non annuisse; ita tristis & indi-
gnantes oculos in feminae vultu statuit. Non minus illa,
eum sic stantem obrutu acerrimo cepit contemplari.
Ubi sic inter mutuos aspectus aliquamdiu silentium
tenuit, demum prior Ephrem, pudorem femellæ incus-
surus: Non erubescis, inquit, procaculam, tam fixis oculis
me petere? Non erubescis, inquit illa, mi bone vir: li-
cere mihi reor te aspicere, ex te tuoque latere sumpta
sum. Tibi verò convenit, non feminas, sed terram ma-
trem tuam aspicere, è qua sumptus es, & in quam re-
versurus es. Audiit Ephrem inexpectatam prorsus
concionem, & ipse sibi tacitus dixit: *Hoc habes, mi Ephrem,*
& nunc votis tuis satisfactum. Petisti à Deo vitæ ma-
gis, & nactus es. Huic feminae minerval debes, &
gratias. Idem Deus viri, idem feminae ore loquitur. Ha-
bes abundè satis in hunc diem, habes in multos annos
quod discas, & exerceas: oculos custodi, feminis eos
claudere, terræ aperiri, & sepulchrum circumspice. Et nos,
mi Edesime, aut cælo attollamus oculos, aut terræ de-
figamus: ita volare docendi sunt oculi, & reperire; volare
ad Deum, reperire ad sepulchrum. Grande bonum, ocu-
lus tranquillè pudicus.

Et castigata collecta modestia frontis.

ÆDES. Permite, ut te turbem, & interfari liceat, &
cur oculi in humani corporis formaturâ, ultimi omnium
vitam accipiunt (sic fertur) & amittunt primi, cum mo-
riendum? *PARTH.* Optimè id constituit natura, ut quò
majus est ipsorum periculum, eò minus sit nocendi
spatium; & sapientissimè Deus, oculos sletus instru-
mentum esse voluit, ut quo vitiorum fordes hauriuntur,
eodem per lacrymas diluantur. Nec enim amor tantum,
sed & omnibus vitiis in animum per oculos via

Oculi vi-
riorum om-
niū duces.

A est, ut rectè affirmat Fabius. Huic adulterium mon-
strant, huic incestum, huic domum quam concupiscat,
iritamenta vitiorum ducesque scelerum sunt oculi;
adeoque pars innocentia est cecitas, quâ cupiditatibus
innumeris via inciditur. Samson ille abstemius, & ma-
gno Dei dono natus, ut Dalilam vidit, periit; jam cecus
perditum robur reparavit, quod male oculatus perdi-
derat. Homo libidinis amans, compedes gerit in oculis,
quibus vinciat, gluten quo affigat, hamum quo inunget,
flamas quibus adurat, sagittas quibus confodiat, &
suum animum, & aliorum. His compedibus victus,
hoc hamo inunctus, his flammis adustus, his sagittis
confossus est Alsyrius Holofernes; vidit Juditham, & *Ind. cap. 10.*
vitam perdidit: *Cumque intrasset ante faciem ejus, statim vers. 17.*
captus est in suis oculis Holofernes.

§. II.

Alexandri Macedonis non tam miror invictam
B dextram, quam pudicos oculos: Darii uxorem, *Lith. de*
inquit Plutarchus, quia formosissima dicebatur, noluit *conjugio.*
in suum venire conspectum. Oculorum pestem quia
prudenter timuit, fortissimè cavet; magis victor, Darii
conjugem non videndo, quam Darium vincendo. Peri-
clem Atheniensium principem hoc quoque nomine
laudatissimum non transeo. Hic, cum in præturâ colle-
gam haberet Sophoclem, ac is publico officio unâ di-
strictus, prætercunctis pueri formam impensius lauda-
set, intemperantiam ejus perstringens. *Prætoris, inquit, Vider. Mar.*
non solum manus à pecunia lucro, sed etiam oculi à libidinis *lib. 4. cap. 1.*
aspectu debent esse continentes. Væ nobis Christianis, supre-
mi judicii die: leges nostras tam exactè novimus, quam
facile in eas delinquimus. Clamat legislator Christus: *Math. 18.*
Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te: *vers. 9.*
bonum tibi est unum oculum habentem in vitam intrare,
quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Setia
lex: sed apud multos perulantia oculorum ab ea non
C cadit; jocum putant, emissitios suos oculos, velut pecus
suum, in omnem libidinem agere. Rari hodie Jobi vivi-
mus, qui cum oculis fœdus incamuscus, ut ne cogitent qui-
dem de virgine: Salomones potius sumus, & oculos no-
stros penitus exleges facimus. *Omnia, inquit Salomon, Eccl. 10.*
quæ desideraverunt oculi mei, non negavi eis. Et quam tu ab
eo vitæ sanctimoniam speres, qui suos ipse oculos sic
hortatur? Ite mei oculi, & quaquâ lubet, expatiimini
liberrimè; licet vobis quidquid libet. Videte, ut intuen-
do exaltimini pro cupidine; nullius jucunda rei cons-
pectum vobis eripiam: una vobis lex est, LIBERTAS.
Ubi tanta oculis licentia permittitur actum est de ani-
mo. Verus Patrum dictum: Incustoditus visus, incusto-
ditæ mentis est nunciis. Et sicut domus munda non
erit, cujus effractæ fenestæ omne genus avium admit-
tunt: ita nec mens pura, si mentis fenestra oculi, ad
omnem pateant curiositatem.

§. IV.

ÆDES. Si tanta sunt animo pericula ab oculis, non
immoderitè sollicitus precatur David: *Averte oculos p. 11.*
meos, ne videant vanitatem. *PARTHEN.* Et nos, si Casti-
tas & pudicitia nobis sit curæ, quotidie fœdus cum
oculis inire, quotidie Deum rogare institemus: *Averte*
oculos meos, ne videant vanitatem: juvabit Deus juvari
volentes, sed seriò & constanter volentes. Scis quid Au-
gustinus, de Alipio suorum sodalium optimo narret, *vers. 17.*
Averlabatur is omnem spectaculorum turpitudinem, Alipius
sed cum ad amicorum blandissimos invitatus & preces oculis
inventus, jam etiam traheretur familiari violentiâ: Ad
amphitheatrum, inquit, non totum Alipium perta-
hetis; animus & oculi ibi non erunt; itaque abiens
adero. Venitur, consideratur, ferret opus, Alipius ocu-
los, ut statuerat, comprimit; animum, quantum po-
test, averte ad alta. Utinam & aures obturrasset. Ita qui-
dem

dem cepit, non ita finit. Subito ingens populi clamor coortus est: hic bonus Alipius curiositate victus, noluit esse cœcus amplius, nec erat jam ille qui venerat, sed unus de turbâ, ad quam venerat. Ita oculos diu pressos referavit, spectavit, clamavit, exarsit, abtulit inde secum infaniam, quâ stimulabatur non redire tantum cum illis à quibus antea traheretur, sed etiam præ illis, & alios secum trahere. Hanc tamen postea infaniam, ad Augustini monita, ope divinâ corripuit. Ad eò nunquam non orandus Deus: *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* Solent medici, cum morbos habent curandos saviore, ægrum à quorundam ciborum non solum usû, sed & aspectu arcere, ne ulla inter os & oculos committatur proditio, puterque æger salubre sibi esse, quod suave futurum credit. Ita (è Cassiani sententiâ) is secum ipse agat, quem blandiens Caro sapius infestat; oculos à regatâ quidem, sed noxiâ, constanter abducatur. Nam, Augustino teste, *solum aspectus via recta est ad opus.* Oculi raptores ad culpam, ut Gregorius loquitur, *prævertendi sunt rationis imperio; & maturè, obductis quasi valvis, ab aspectu cohibendi.*

§. V.

VXorem Lothi, vel etiam hac de causâ, exemplo tam inusitato punitam arbitrat. Ambrosius, quod urbem impudicam & gentem lascivam, regressis illuc oculis esset intuita. Quandoque non eruentis tantum est oculus, sed & projiciendus; *erue eum & projice abs te.* Sunt qui petulantiorum oculum eruant; sed minime abjiciant; libidinem aliquamdiu intermittunt, sed libidinis occasiones non fugiunt. Non ita castissimus Joseph, qui oculum eruisse non contentus, eum etiam à se projecit: favores dominæ atque minas, non tantum contempsit, sed & blandissimâ vi trahentem elusit, profugique abjectâ veste. Quor castissimi homines, non tantum eruerunt, sed ita projecerunt curiosiorem illum, & scandalizantem oculum, ut nec matrum quidem vel fororum conspectum sustinerent. Pior Ægyptius, ipsis quinquaginta annis solitudinem habitavit, Angelis quam hominibus notior, vix demum Obedientiæ lege compulsus, ad speluncæ limen prodit, & à forore anuè conspici passus est. Huic complures alii, ob eandem oculorum verecundiam noctem, annumerandi. Nec defuerunt cui oppido severas, & sanguine scriptas leges oculis suis dictarint.

Lucia occur-
rit eructis
facinus.

Lucia, religiosissima virgo, facinus retro sæculis inauditum est aucta, & ab hoc NICETÂ nostro non multum inferior. Audit illa, impurum amatorem à suis oculis pestem traxisse & uris; nec diu cunctata: Itane, inquit, meos ille oculos ardet? Rex Britannorum? adeone illi placent mei oculi? oculos meos habebit. Mox utramque hanc lucentem stellam à celo suo revulsit; oculum utrumque eruit, & proco transmisit, maluitque perire sua quam se. An non Domini legem, *erue eum & projice abs te*, fortissimâ simplicitate servavit? non eruit? non D projecit? nec unum tantum; sed ambos oculos, etiam insontes, non quod deliquerint videndo, sed ne visi alios juvent delinquere. Amani Castitatis nec videre vult, nec videri; oculos cœcitare sanctâ castigat.

§. VI.

ADES. Ah, quantis nos intervallis absumus à tam illustri & forti pudicitia oculorum: PART. Sed nec opus ut ferro scrutemur, & eruamus oculos: *clande, & eruitis: contine,* projecisti: præstabit, olim, fuisse luscum & celo recipi, quam vagis oculis liberè usum, & gehennæ addici. Nimis quam clarè legislator noster edicit: *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum & projice abs te: expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam.* Lucie factum fortasse non sit imitabile, habemus & alia quæ

Tom. I.

imitemur. In rebus geis S. Caroli Boromæi admiranda sunt multa, inter prima non immerito numerem illud. Habitavit vir sanctus aliquanto tempore ad forum, ubi ob hominum frequentiam, largissimum semper pabulum habere potuisset curiositas; sed adeò ille fluentem ad omnia curiositatem averfatus est, ut non tantum totos dies ad fenestras non combussisset (qui plurimorum sæpe mos est) sed nec horas, nec horæ partes prospiciendo consumpsisset, imò prospexit nunquam, ac si desertum aut carcerem habitaret æternæ noctis damnatum. Hunc, mi Ædesime, hunc virum, oculorum suorum dominum appellemus, quem constat & affectum fuisse, & magnum sui in omnibus victorem. Viris non cedit sexus infirmior.

Sara virginum sacrarum Antistita, in monasterio agebat Seythiotico, quod loco non inameno situm limpidissimum fluviolus alluebat. Amnis hoc placido meatu ibat illimis, & perlucidus undis crystallinis, per quas numerabilis altè calculus omnis erat; viridis margo mitissimum hunc amnem ad oculorum amenitatem vestiebat: quisquis vidit, laudavit hoc tam leniter ambulans vitrum. Sara argentream hanc aquam commendari sapius audivit, & ut fit, videndi cupiditatem ei fecit laudantium multitudo. At illa potens sui, suorumque oculorum verè domina & imperatrix, hanc ipsa sibi legem statuit: Rivulum illum præter labentem ut videas (ajebat illa secum) nulla necessitas cogit, ad perennes super astra fontes pervenire poteris, illo non visio. Sunt in orbe majoris amenitatis plurima, quæ tamen tuos oculos nunquam attingent, inter hæc sit & iste rivulus. Quare serio tibi edico, fenestram ad hunc prospectum nunquam aperies. Dixit, & fecit: atque annis sexaginta proximè hanc aquam habitavit, eam tamen spectavit nunquam. Ab hoste non potente certamen longum & difficile, victoria illustris, quam obtinuit oculorum continentia. Hoc ferro fodiamus oculos, C *Continentiâ.* Quæ tunc religiosior sit necesse est, quò majus ruinæ ac lapsus est periculum.

§. VII.

ET nunquam audisti quid monastichio non inventum. Ab occasum moneat faciendum, cum oculis periculum sione abire est, ab illicie mulierum formâ? Attende, cano. *Quid facies, facies Veneris si veneris ante? Non sedas, sed eas; ne pereas per eas.*

Capis? si virginei vultus elegantia oculos tuos incipiat lacerare, tu aut abi aut peri: qui abire non vult, vult perire. *ÆDESIMVS.* Oculos claudam, & manebo. *PARTH.* Claudere potes, sed & recludere potes, quamdiu manes. Bonum est operire oculos, optimum & tutissimum abire. Alipius cautè se gessit in spectaculis, sed non constanter: diu affedit cœcus cum laude, hanc tamen omnem perdidit, vitiosè oculatus in fine. Nimis quam sæpe Alipii sumus, oculi fidimus, & imminente periculo, modestè in latebras recessuros speramus. Fallimur; hi proditores tunc minime servant fidem, cum maxime deberent. Oculis ergo ne fide; bonum est illos claudere, & persuadere ne velint videre, sed melius est & longè tutius, illos abducere, ne possint videre, etsi velint. Bernardus, antequam Religioni se addiceret, se-
minam semel fixioribus oculis est intuitus: mox, ut ad oculos male custodiret, se rediit, adeò suam ipse curiositatem erubuit, itaque exarsit hanc in se quam celerrimè vindicare, ut neglectâ longiore deliberatione, rigente celo, aquæ gelidissimæ stagnum insilierit. Hic collo tenus usque eò constitit immerfus, dum exsanguis pœnè congelaret. Ita omnem in se libidinis calorem extinxit.

Habes, NICETÂ, sanctissimum tui facinoris emulatorem, qui licet linguam dentibus non convulserit, licet cruento bolo non pugnarit, Cupidinem tamen egregiè triumphavit, & ob unicū molliorem flexum oculorum, Ec 3 omnia

INCE
IN
EXCEL
S
VII
AD

omnia corporis membra ad pœnam rapuit, seipsum
fœditer expugnavit, & ruit. Hoc est oculos docere alie-
nâ formâ non lædi. Sed ab oculis ad os descendamus.

CAPUT VIII.

SEXTUM INCONTINENTIAE INVITAMEN-
TUM. VERBA PRÆTEXTATA
& IMPUDICA.

1. Cor. c. 15.
vers. 33.

Plutarch. de
1.º & 2.º. Vita & Mors, verè in manibus linguæ sunt; & plerumque
Prov. cap. 18.
vers. 21.

Psal. 13. v. 3.

Hier. cap. 8.
vers. 6.

Proverb. c. 2.
vers. 4.

Lib. 2.º. conf.
c. 2.º & 9.º

Iac. c. 3. v. 6.

Serm. de 7.
spirit.

Nolite seduci: corrumpunt mores bonos colloquia prava.
Ah, quando juvenes hac unâ peste perierunt, qui
venenum, quod fortè respuebant oculis, hausserant au-
ribus. Et uti parum interest quâ parte letalis plaga ve-
niat, si mortem inferat: ita non multum refert, per ocu-
los an per aures perdas, modò pereas. Aegyptii, Harpo-
crati facturi, clamabant: *Lingua fortuna, lingua demon.*
aut Angelus aut diabolus illam insidet.
Lingua lasciva, sepulchrum patens est guttur eorum. Mi-
ratur hic Chrysostomus, quod, cum cadavera terræ
mandentur, & ne vicino putore nos ledant, altè defo-
diantur, verba tamen putida, lasciva, obscœna toties
eruantur è pectore; & sæpe pluribus audientibus, ut
damnum latius serpat, in medium efferantur. Sepul-
chrum patens & fœtens, os impurum. O mi Deus;
quantus ubique horum sepulchrorum numerus! Or-
bem, Aedefime, percutte; domorum angulos rimare,
ubique ferinè reperies procaciores linguas, quæ non
otiosa tantum, sed & fœda ac spurca insillunt auribus;
ubique sibilant hi colubri, ubique sermunculi, ad quos
honestâ frons se contrahat. Hieremias jam olim que-
stus: *Attendi, ait, & auscultavi, nemo quod bonum est loqui-
tur.* Tale prorsus est nostrum hoc avum: aded ut si quis
immundissimi mundi penitus deferendi causam non
habeat aliam, hæc satis impellat ad fugam; scilicet exire
tot impudicos ac spurcos sermones. Ab urbibus jam pri-
dem exulat Verecundia verborum, quandoque vix fa-
tis tuta in religiosorum penetralibus. Quamvis in his
nunquam purem audiri talia, & non puniri. Inter pro-
fanos verò tanta verborum turpitudine, quanta libertas;
tanta obscœnitas, quanta licentia & impunitas: vix up-
piam invenias qui vel verecundo gemitu, aut severiore
aspectu flagellet has colloquiorum sordes.

§. I.

AD es. O mi Partheni, tu nunquam in novos mo-
res refinges mundum, risum ferunt & plausum,
non gemitus, nupta hæc & prætextata verba. PARTH.
Hoc est quod queror & doleo: Latentur cum malè fece-
runt, & exultant in rebus pessimis. Augustinus in seipso suis-
que sodalibus gravissime hoc damnat; mutuis illi sese ad-
hortationibus urgebant: *Eamus, & faciamus, & pudet non
esse impudentem.*
Divina pagina, verborum alioqui parcissima, huic
tamen sermonis petulantia castigandæ omnem expro-
mit facundiam: *Lingua, inquit, constituitur in membris no-
stris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam nativi-
tatis nostræ, inflammata à gehennâ.* Spurci sermones verè
sulphurata tædæ sunt ex inferis, quæ mentes, etiam ca-
stas & pudicas, nonnunquam provocant ad impuros
ignes. Cognata prorsus sunt, turpia dicere, & turpia fa-
cere; & propere agitur quod libenter auditur. Melleus
scriptor Bernardus: *Vti sunt, inquit, elingues & muti, sic
etiam sunt facundi & loquaces diabolus; inter hos signifer est
lascivus demon, cuius officium est, colloquia his verbo-
rum spurciis aspergere, inverecundos sales ubique mi-
scere.* Guilhelmus Peraldus, vir egregie doctus & san-
ctus, Lugdunensis Antistes, hos tales sermones, diaboli

A sputa, rectissime vocat; nimirum suo rem titulo pro-
ponit. Omnino diabolorum vomitus, & sputa sunt, sermones,
omnes hæc verborum fœditates. Nec aliud agit impurus, sputa di-
fabulator, quàm ut os suum diabolo locet pro nido; & boli
quo quid boni speres, quid honesti: Verborum turpium
licentia, omnis impudentiæ nutritrix est. Neque hoc inlo-
quentis tantum perniciem vergit, sed eos etiam qui hæc
talia loquentem audiunt, aspergine lutulentâ inficit: Quam re-
paulatim pudor omnis per verba discutitur. *Vnus est, in-
quit Bernardus, qui loquitur, & unum dumtaxat verbum* Serm. 24.º
profert, & tamen illud unum verbum, uno in momento, au- Cam.
dientium, dignum afficit, animas interficit. Sed fortè Pe-
rardus aut Bernardus non audias, alium oppono, cui
nefas contradicere. Divinus Paulus, severè hic imperat:
Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat. Et ut scias
quem maxime sermonem malum nomet: Fornicatio
& omnis immunditia, aut avaritia, nec nominetur in vobis, Ad Ephes.
vers. 4.º & 5.º
sicut decet sanctos, aut turpitudine, aut stultiloquium, aut surlu-
litas quæ ad rem non pertinet. Observa, nec nominetur in vo-
bis. Nam uti optime Tullius: Pudici, ait, etiam cum de
impudicitia loquuntur, erubescunt, & si quidem rem
odisse debemus, ipsi etiam rei nomina nobis sunt aver-
sanda. Quod enim loquimur, non immeritò & cogita-
re, & concupiscere arguimur; è labiorum scissurâ febribus
argumentum sumunt medici: è verbis turpibus men-
tem impudicam haud vanè conjectamus. Et quamvis
omnis loquacitas pudori sit inimica, devehit enim cu-
riositatem libidinum vehiculum, ea tamen precipue est,
quam Paulus immunditiam & turpitudinem vocat: si-
mulque rogans: *Et nolite, inquit, contristare Spiritum san-
ctum Dei.* Obscœni oris homo tam est odio Superis, ut
vel ipsum lætitiæ auditorem Deum, afficeret tristitia; si
eâ Deus posset affici.

§. II.

CAlvinianam illam pietatem meritò detestamur
que sacros calices in profana pocula liquat, eaque
impudicis ex Ovidianâ metamorphosi fabellis insignit.
Et putes tu, mi Aedefime, Deo probari si quis ore suo,
per quod dominicus Angelorum panis toties inferitur,
petulanter abutatur ad narrationes, jocos, cantiones
Veneræ, & animi sui vestibulum, quo divina Eucharis-
tia excipitur, in lupanar mutet & prostibulum diaboli.
Fœdum piaculum: linguam celestis epuli sedem, Vene-
ris facere interpretem. Propter hæc venit ira Dei. Et serm-
nimis est in flammis clamare, ut refrigeret linguam meam. Ad Ephes.
vers. 4.º & 5.º
Neque tantum cruciatur lingua, quod nimium edulio-
rum admiserit edendo, sed quod nimium verborum
profuderit garrindo: nam prima, inquit Gregorius,
male convivantibus famulatur culpa loquacitatis, & plerum-
que parum castæ.

Petrus Damianus tam sanctus quàm facundus, lin-
guam lascivam eleganter turdo confert, cui idem quod
alimento, hoc etiam exitio est: nam ex eo quod edit &
Degerit, viscus provenit, quo & ipse & aves ceteræ ca-
piuntur: ita prorsus impudicè garrulus viscum excernit
ore, quo eum stigmæ aucupes affligant. *Condemnavit te os* Job. cap. 4.
tuum, inquit Jobus, & labia tua respondebunt tibi. Plinius vers. 6.
sterilecere affirmat oleam, si eam capre lingua tondcat, Plin. lib. 8.
aut lambat tantum. Sanè si solidus caper talis, illoti oris cap. 24.
homo, colloquiis interveniat, juvenum animos velut Capre lo-
adolescentes oleas facillimè ita corrumpit, ut, quod se- mus in-
mel malè audierunt, ejus per omnem vitam pessimè re- pudici-
cordentur: quod libenter auditur, celerim excipitur, tabulato-
eoque gravius nocet, quò suavius instillatur; & quamvis
non statim officiat, semina tamen in animo relinquit,
sequiturque auditorem resurrecturum postea malum.
Bernardinus gente nobilis, patriâ Senensis, tam vere-
cundus à puero fuit, ut quoties sordidum ejusmodi
verbum audisset, non aliter colorem duceret, quàm si
quis ei vultum colapho percutisset. Unde coævi pueri,
si quando
i quando